

Š i f r a u č e n c a:

Državni izpitni center

N 1 2 2 6 3 1 3 1

NAKNADNI ROK

**3.
obdobje**

Petek, 1. junij 2012 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki: Učenec prinese modro/črno nalivno pero ali moder/črn kemični svinčnik.
Učenec dobije en obrazec za točkovanje.

NACIONALNO PREVERJANJE ZNANJA

ob koncu 3. obdobja

NAVODILA UČENCU

Natančno preberi ta navodila.

Prilepi kodo oziroma vpiši svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na obrazec za točkovanje.

Piši čitljivo. Če se zmotiš, napačni odgovor prečrtaj in pravilnega napiši na novo.

Nečitljivi zapisi in nejasni popravki se ovrednotijo z nič točkami.

Če se ti zdi naloga pretežka, se ne zadržuj predolgo pri njej, temveč začni reševati naslednjo.

K nerešeni nalogi se vrni kasneje.

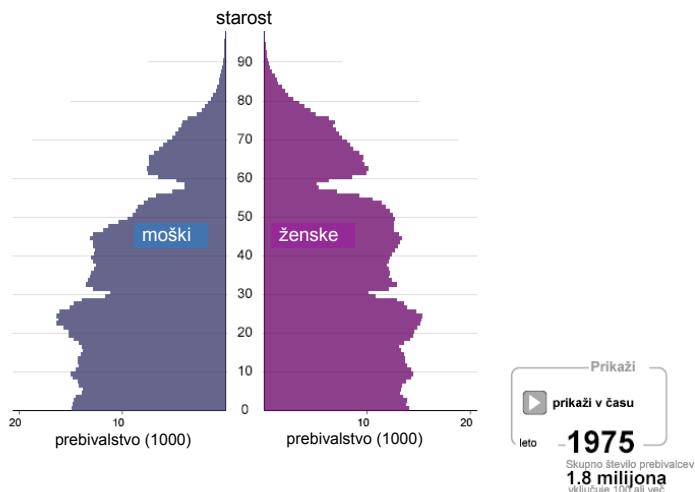
Na koncu svoje odgovore še enkrat preveri.

Zaupaj vase in v svoje zmožnosti. Želimo ti veliko uspeha.

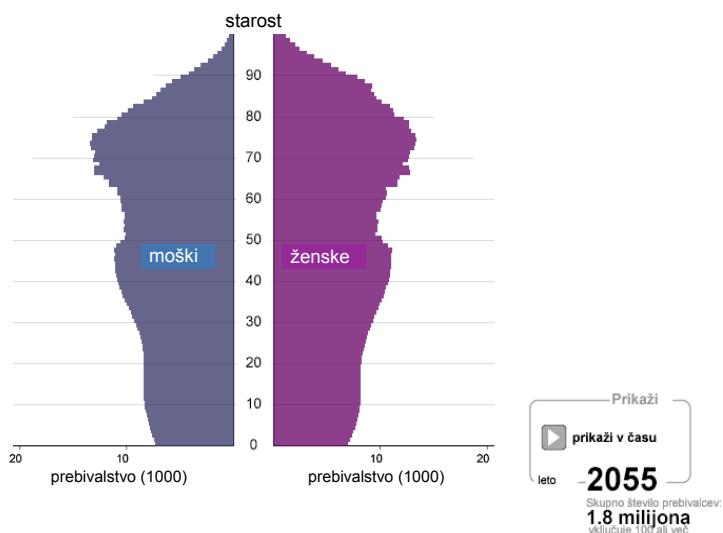
Preizkus ima 20 strani.

1. Oglej si grafa na slikah 1 in 2, ki prikazujeta starostni piramidi za leti 1975 in 2055, in odgovori na vprašanji.

Slika 1

Slika 2

(Vir slik 1 in 2: <http://www.stat.si/>)

- a) Katere generacije prebivalstva bo v letu 2055 več, kakor je je bilo v letu 1975?
Odgovor napiši na črto.
-
- b) Z uporabo starostne piramide poimenuj en tip ustanove s področja skrbi za prebivalstvo, v katerega bo morala Slovenija zaradi demografskega stanja v prihodnosti vlagati več.
Odgovor napiši na črto.
-

2. Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

Podjetja in samostojni podjetniki so po podatkih davčne uprave (Durs) konec junija socialnim blagajnam dolgovali kar 160,7 milijona €. /.../ Dve tretjini dolga predstavljajo neplačani prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, 54 milijonov € pa prispevki za zdravstveno zavarovanje.

(Vir: <http://www.dnevnik.si/novice/slovenija/1042301915>)

OPOMBA: Vsak delodajalec v Republiki Sloveniji je po zakonu dolžan plačevati zaposlenim zdravstveno in pokojninsko zavarovanje (socialna blagajna).

Navedi eno možno posledico, ki jo ima neplačevanje obveznih prispevkov delodajalcev za državo. Odgovor napiši na črto.

	1
--	---

3. Preberi besedilo in odgovori na vprašanji.

Odlomek pesmi Od ljudi za ljudi:

Preveč negativnosti povsod okoli mene
k pogledam ljudi drug proti drugemu nastrojene
politična, verska in rasna nestrpnost
sovraštvo, hinavščina in zahrbitnost
preveč se nosjo, za najboljše se majo
izkažeš jim spoštovanje pa ti vrmit ga ne znajo.

(Vir: Murat&Jose, Od ljudi za ljudi, Zgoščenka V besedi je moč,
T3S Muzik/Multimedia 2002)

- a) Kaj je osnovno sporočilo besedila pesmi?
Odgovor napiši na črto.
-

- b) Zakaj je treba, da so takšna sporočila, kakor jih izraža pesem, v javnosti nenehno navzoča?
Odgovor napiši na črto.
-

	2
--	---

4. Preberi besedilo in reši naložo.

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih – 123. člen:

Starši so dolžni preživljati svoje otroke do polnoletnosti tako, da v skladu s svojimi sposobnostmi in zmožnostmi zagotovijo življenjske razmere, potrebne za otrokov razvoj.

(Vir: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r00/predpis_ZAKO40.html)

Med trditvami spodaj obkroži črko pred tisto, ki je v skladu z navedenim členom v besedilu zakona.

- A Starši morajo poskrbeti, da otroci nosijo oblačila istih blagovnih znamk kakor sošolci.
- B Starši morajo poskrbeti, da imajo otroci zagotovljeno prehrano, varnost in izobraževanje.
- C Starši morajo poskrbeti, da imajo otroci najsodobnejšo elektroniko in tako ne zaostajajo za vrstniki.
- D Starši morajo poskrbeti, da otroci opravijo vozniški izpit za avtomobil.

	1
--	---

5. Oglej si sliko 3 in odgovori na vprašanje.

Slika 3

(Vir: <http://www.shutterstock.com/pic-1710481/stock-photo-abuse.html>)

Pojasni, zakaj je fizično nasilje v družini nesprejemljivo.
Odgovor napiši na črti.

	1
--	---

6. Preberi besedilo in odgovori na vprašanja.

10. aprila 1993 je bil umorjen Cris Hani, spoštovani voditelj Afriškega narodnega kongresa (ANK), ki je vodil boj proti rasnemu zatiranju (apartheidu).

Nelsona Mandelo, predsednika ANK, v svetu poznanega duhovnega voditelja boja proti apartheidu, so prosili, naj ima tisti večer govor za državljanе po radiu.

Spregovoril je: »Pozivam vse naše ljudi, da ostanejo mirni in počastijo spomin na Crisa Hanija tako, da ostanejo disciplinirana sila in moč miru. /.../ Nocoj se iz najglobljega dela svojega bitja obračam na vsakega Južnoafričana, črnega in belega. Belec, poln pred sodkov in sovraštva, je prišel v našo deželo in zagrešil tako umazano dejanje, da se še naš celotni narod zdaj opoteka na robu katastrofe. Belka /.../ pa je tvegala svoje življenje zato, da zdaj vemo, kdo je bil storilec, in lahko sodimo temu storilcu.«

(Prirejeno po: Nelson Mandela, Dolga pot do svobode, Avtobiografija Nelsona Mandele, Back Bay Books, Little, Brown and Company, Boston 1994)

- a) Kako je Nelson Mandela v svojem govoru izkazal spoštovanje prebivalcem Južnoafriške Republike (v nadaljevanju JAR), ne glede na rasno pripadnost? Odgovor na piši na črti.

- b) Iz gornjega besedila izpiši eno navedbo, ki potrjuje, da so tudi mnogi belci v JAR podpirali ukinitve rasnega zatiranja.
Navedbo napiši na črti.

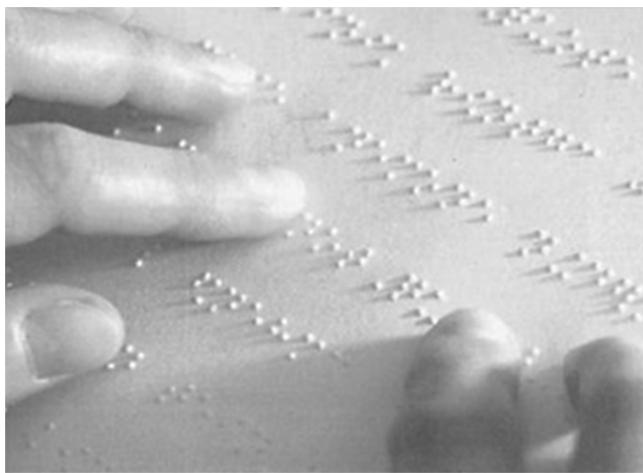

- c) V čem se je v opisanem dogodku izkazala avtoriteta Nelsona Mandela?
Odgovor napiši na črti.

---

7. Oglej si sliko 4 in odgovori na vprašanji.

Slika 4

(Vir: http://www.dnevnik.si/uploads/image_cache/b6db041a4c8dda027054768bdf3455e3.jpeg)

- a) Komu je namenjena Braillova pisava, prikazana na sliki 4?
Odgovor napiši na črto.

- b) Zakaj morajo biti javni prostori po zakonu opremljeni z opremo za invalide?
Odgovor napiši na črto.

	2
--	---

8. Oglej si sliko 5, preberi njen opis in odgovori na vprašanja.

GZ | **Glasuj zame. com**

Komentarji in slika **Glasuj Zame**

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Oseba

Ime: [REDACTED]

Starost: 13 let

Mesto: [REDACTED]

Nebesno znamenje: vodnar

MSN: greš pa ga dobiš

Status: [REDACTED] je še samska

Fantje ... akcija! ;)

Število točk: 1127

Število oseb: 125

Povp. ocena: 8.6365

Zadnjič videna: 06. 12. 2009 18:19:04

GZ | **Komentarji uporabnikov**

Prejšnja **Naslednja** **Vseh strani** 1 2 3 4 5 6 7 8

Napisal Fant 13, dne 14 Marec 2010 ob 16:59
♥♥♥ Se da dobiti tvoj MSN

Napisal Fant 19, dne 14 Marec 2010 ob 10:14
♥♥ 1o ♥♥ Mačka si...lahko dobim telefonsko?

Napisal Fant 14, dne 13 Marec 2010 ob 12:06
♥♥ t0čka ♥♥ ♥♥ Iz kje si?

Napisal Fant 15, dne 10 Marec 2010 ob 14:17
♥♥ w ♥♥♥ Vaaaaaaaaau!

Slika 5

(Prerejeno po: www.glasujzame.si)

Dekle ima na enem od socialnih omrežij na internetu objavljeno fotografijo in osebne podatke. Mi smo jih zakrili.

- a) Na podlagi česa lahko sklepamo, da se je dekle z objavo, prikazano na sliki 5, izpostavilo možni zlorabi?
Odgovor napiši na črto.
-

- b) Kaj morajo storiti pristojni odrasli (učitelji, starši, skrbniki) za zaščito otroka pred možnimi posledicami takega izpostavljanja?
Odgovor napiši na črto.
-

- c) Napiši en možen motiv, zaradi katerega ljudje na internetu objavljajo takšne reči o sebi. Odgovor napiši na črto.
-

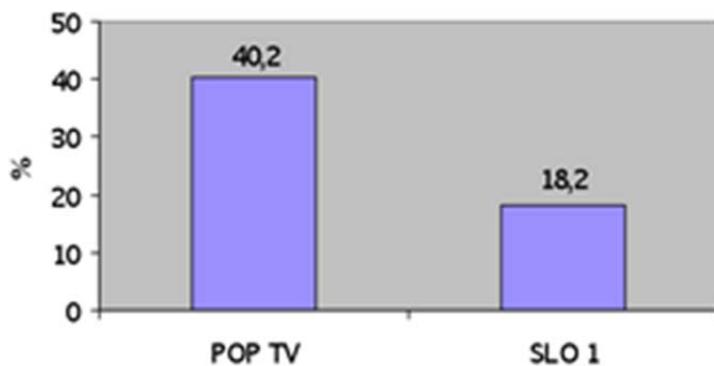
	3
--	---

9. Zakaj poslovnik državnega zbora poslance zavezuje, da morajo slediti predpisanim pravilom razprave?
Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Ker morajo biti sklepi njihove razprave razumljivi za vse državljane.
B Ker morajo biti sklepi njihove razprave zakoniti.
C Ker morajo biti sklepi njihove razprave natančno zapisani.
D Ker morajo biti sklepi njihove razprave kratki.

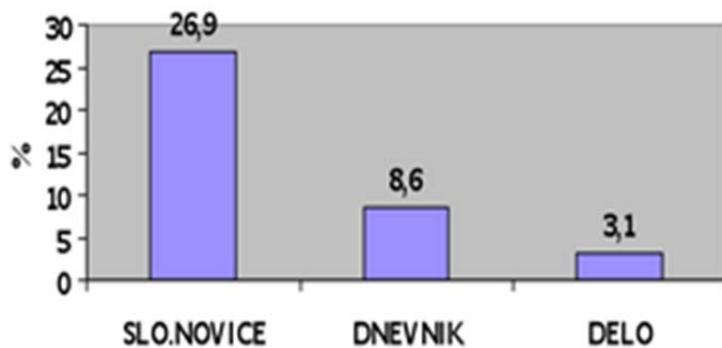
	1
--	---

10. Oglej si grafa na slikah 6 in 7, ki prikazujejo delež nasilnih vsebin v različnih slovenskih medijih v letu 2009, in odgovori na vprašanji.

Slika 6

(Povzeto po raziskavi mag. Aleša Bučarja www.fvv.uni.si/.../MEDIJI%20IN%20NASILJE_20090223_08.ppt)

Slika 7

(Povzeto po raziskavi mag. Aleša Bučarja www.fvv.uni.si/.../MEDIJI%20IN%20NASILJE_20090223_08.ppt)

- a) Razloži, zakaj je nasilje pogosto predstavljeno v medijih.
Odgovor napiši na črto.
-

- b) Ugotovi en učinek, ki ga ima lahko izpostavljenost nasilnim vsebinam v medijih na
otroke in mladostnike.
Odgovor napiši na črti.
-
-

11. Preberi besedilo, oglej si preglednici 1 in 2 in reši naložo.

Naslov novinarskega članka: »Ljubljjančani Drami in galerijam še nismo obrnili hrbita«

(Vir: Delo, 24. 2. 2010)

Drama	
Leto	Število obiskovalcev
2002/2003	78 566
2003/2004	74 766
2004/2005	88 366
2005/2006	87 432
2006/2007	81 142
2007/2008	84 169

Preglednica 1

(Vir: Letopis MOL)

Galerije v Mestni občini Ljubljana							
Leto	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Obiskovalci	239 988	292 160	242 870	264 470	268 520	274 170	282 122

Preglednica 2

(Vir: Letopis MOL)

- a) Preberi podatke v preglednicah 1 in 2 in obkroži črko pred pravilno trditvijo.
- A Trditev v naslovu novinarskega članka drži.
 B Trditev v naslovu novinarskega članka ne drži.
- b) Kaj je bilo značilno za gibanje števila obiskovalcev predstav in razstav v zadnjem predstavljenem obdobju?
 Odgovor napiši na črto.
-
- c) Na črto napiši en možni razlog, da ljudje obiskujejo tovrstne kulturne prireditve.
-

12. Preberi besedilo in odgovori na vprašanji.

Severnokorejski nogometni reprezentanti so po dobri predstavi na letošnjem svetovnem prvenstvu proti Braziliji svojim sodržavljanom prislužili pravico, da so oblasti drugo tekmo v predtekmovalni skupini G proti Portugalski dovolile predvajati v živo (neposredni prenos po TV).

(Vir: <http://mundijal.dnevnik.si/sl/Reprezentance+in+tekme/Dr%C5%BEave/Severna+Koreja/1207/Severnokorejski+komentator+je+med+goliado+Portugalske+ostal+brez+besed>)

- a) Kako je državna oblast v navedenem primeru ravnala z mediji?
Odgovor napiši na črto.
-

- b) Zakaj državne oblasti v avtoritarnih družbenih sistemih ravnajo z mediji na način, kakor je predstavljen v besedilu? Odgovor napiši na črti.
-
-

2

13. Preberi besedili in odgovori na vprašanji.

Besedilo 1:

V paniki, ki je v soboto izbruhnila na Paradi ljubezni v Duisburgu v Nemčiji, je po zadnjih podatkih policije umrlo 19 ljudi, 340 pa je ranjenih, med njimi več deset huje.

(Vir: <http://www.zurnal24.si/svet/objokana-nemcija-se-presteva-ranjene-179002/clanek>)

Besedilo 2:

»Redko tako veliko strokovnjakov opozarja pred nevarnostmi organizacije takega velikega dogodka na tako neprimerni lokaciji,« je zapisal kolumnist Bilda Ulrich Becker. »Zakaj ni nihče poslušal?«

Konservativni Allgemeine Zeitung pa je zapisal: »Škandal ob tej katastrofi je še toliko večji, ker so bili vsi opozorjeni – mesto, policija, organizatorji in posvetovalci.«

(Vir: <http://www.rtvslo.si/svet/nemci-po-paradi-ljubezni-kako-se-je-to-lahko-zgodilo-v-nasi-urejeni-drzavi/235573>)

- a) Katero od gornjih besedil sodi v zvrst poročila in katero v zvrst komentarja?
Odgovora napiši na črti.

Besedilo 1 je _____

Besedilo 2 je _____

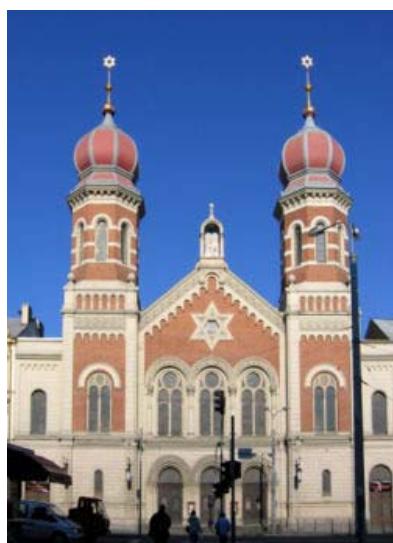
- b) Razloži razliko med komentarjem in poročilom.
Odgovor napiši na črti.
-
-

2

14. a) Katero od spodaj naštetih verstev po razširjenosti in po številu pripadnikov ni svetovno? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A Krščanstvo.
B Islam.
C Budizem.
D Scientologija.

- b) Na sliki 8 je objekt enega od verstev. Na črto pod sliko napiši, kako imenujemo verski objekt, ki je na sliki.

Slika 8

(Vir: <http://www.google.si/imgres>)

-
- c) Katero verstvo ima v Sloveniji največ verskih objektov?
Odgovor napiši na črto.

	3
--	---

15. Imenom verskih knjig velikih verstev na črto pripiši imeni pripadajočih verstev.

a) KORAN _____

b) RIGVEDA _____

	2
--	---

16. a) Smiselno poveži pojme med obema stolpcema. Ustrezno črko iz desnega stolpca napiši na črto pred pojmom v levem stolpcu.

_____ Zakonodajna oblast.

A Poslanec v državnem zboru.

_____ Izvršilna oblast.

B Predsednik republike.

C Državni tožilec.

D Sodnik.

E Minister za pravosodje.

- b) Zakaj so v demokratičnih sistemih veje oblasti med seboj ločene?
Odgovor napiši na črti.

	3
--	---

17. Preberi besedilo in reši nalogu.

Slovenski mediji so ta teden poročali o opozorilu vodstva slovenskega gradbenega podjetja delavcem v Ljubljani, »da živijo v okolju na višji kulturni ravni in naj svojih navad ne nosijo s seboj v srce Evrope«. Predsednica uprave omenjenega gradbenega podjetja /.../ pa je za časnik Finance delavcem med drugim očitala, da »odpirajo okna in špilajo tisto bosansko muziko kot nori«.

(Vir: <http://www.dnevnik.si/novice/slovenija/1042222332>)

- a) Kako imenujemo v besedilu izraženo vrsto predsodka?
Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A Verska nestrnost.

B Kulturni rasizem.

C Rasna nestrnost.

D Ideološka nestrnost.

- b) Iz besedila izpiši eno navedbo, ki izraža iskano vrsto predsodka.
Navedbo napiši na črti.

	2
--	---

18. Preberi besedilo in reši nalog.

Policija je Margot Käsmann v središču Hannovra /.../ zalotila pijano za volanom službenega avtomobila, potem ko je prevozila rdečo luč.

Ob kazni je Margot Käsmann dejala: »Zgrožena sem sama nad sabo, ker sem zgrešila tako neumno napako. Jasno mi je, kako nevarno in neodgovorno je, sestih vinjen za volan. Pravne posledice svojega dejanja bom seveda prevzela nase.«

(Vir: Delo, 24. 02. 2010)

- a) Kaj je gospa Margot Käsmann, ki je bila škofinja evangeličanske cerkve v Nemčiji, s svojo izjavo želeta sporočiti?
Obkroži črko pred pravilno trditvijo.
- A Da je jezna, ker jo je policija ustavila.
B Da se zaveda, da je prekršila zakonska določila.
C Da se ne čuti krive, saj je vozila službeni avto.
D Da je kot javne osebnosti policija ne bo kaznovala.
- b) Razloži, kaj pomeni prevzeti nase pravne posledice svojih dejanj.
Odgovor napiši na črti.

	2
--	---

19. Oglej si sliko 9 in odgovori na vprašanji. Slika 9 prikazuje demonstracije prebivalcev grških Aten ob izbruhu gospodarske krize.

Slika 9

(Vir: <http://www.delo.si/clanek/105192>)

- a) Pojasni, v kakšnih okoliščinah se ljudje odločijo za izražanje svojih stališč z demonstracijami.
Odgovor napiši na črto.

- b) Kdaj demonstracije prestopijo meje legalnosti?
Odgovor napiši na črto.

	2
--	---

20. Preberi besedilo in reši nalogu.

Konvencija o otrokovih pravicah, 34. člen:

Države pogodbenice se zavezujejo, da bodo otroka zavarovale pred vsemi oblikami spolnega izkoriščanja in spolnih zlorab.

(Vir: <http://www.varuh-rs.si/pravni-okvir-in-pristojnosti/mednarodni-pravni-akti-s-podrocja-clovekovih-pravic/organizacija-zdruzenih-narodov/konvencija-o-otrokovih-pravicah-ozn>)

- a) Razloži, zakaj so odrasli odgovorni za zaščito otrok pred spolno zlorabo.
Odgovor napiši na črto.
-

- b) Navedi eno okoliščino, ki otroke sili v prostitucijo.
Odgovor napiši na črto.
-

- c) Kaj razumemo z izrazom: trgovina z belim blagom?
Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Trgovina z ljudmi.
- B Trgovina z orožjem.
- C Trgovina z mamili.
- D Trgovina z nepremičninami.

	3
--	---

21. Z uporabo podatkov v preglednici 3 odgovori na vprašanji.

Zahodna Slovenija				
Leto	Struktura prebivalstva po starosti			
	Skupaj	0–14	15–59	60+
Število				
Moški				
2011	466 767	69 863	306 065	90 839
2031	474 355	65 023	271 543	137 789
Ženske				
2011	482 453	65 818	291 757	124 878
2031	490 255	63 520	261 099	165 636

Preglednica 3

(Vir: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2850)

- a) Katera starostna skupina obeh spolov bo številčno najbolj upadla med letoma 2011 in 2031? Odgovor napiši na črto.
-

- b) Razloži, zakaj bo upadalo povpraševanje po naslednjih poklicih: vzgojitelj v vrtcu, pediater, osnovnošolski učitelj.
Odgovor napiši na črto.
-

	2
--	---

22. Preberi besedilo in odgovori na vprašanji.

Ljubljana – Ravnanje javnega zavoda, ki dopusti, da zavod na trgu prodaja zdravila brez dovoljenja za promet z namenom pridobitve neupravičene premoženjske koristi, ustreza definiciji korupcije, je v načelnem mnenju zapisal predsednik protikorupcijske komisije Drago Kos.

(Vir: <http://www.delo.si/clanek/100511>)

- a) Zakaj je za prodajo zdravil potrebno dovoljenje?
Odgovor napiši na črto.
-

- b) Razloži pojem korupcija.
Odgovor napiši na črto.
-

	2
--	---

23. Preberi besedilo, oglej si sliko 10 in odgovori na vprašanji.

12. januarja 2010 je bil katastrofalen potres z močjo 7. stopnje po Richterjevi lestvici, ki je ob 16:53 po lokalnem času stresel jug Haitija.

»Haitijski premier Jean-Max Bellerive je za CNN povedal, da je potres terjal več sto tisoč življenj.«

(Vir: <http://www.radiokrka.com/Novice/Novica/tabid/90/selectmoduleid/368/ArticleID/56173/Default.aspx>)

Slika 10: Posledice potresa na Haitiju

(Vir: <http://www.zurnal24.si/images/353135/rss.jpg>)

- a) Zakaj so posledice potresov z enako močjo lahko na nekaterih področjih bolj katastrofalne kakor drugod?
Odgovor napiši na črto.
-

- b) Navedi eno obliko pomoči območjem in državam, ki jih je prizadel potres.
Odgovor napiši na črto.
-

	2
--	---

24. Preberi besedilo in odgovori na vprašanji.

Ob Cesti dveh cesarjev, tik za zadnjo stanovanjsko hišo, /.../, zavije široko zvožena in blatna pot na veliko divje odlagališče raznovrstnih odpadkov, ki se že bliža Malemu grabnu. /.../ »Tudi če mi dobimo storilca, ne moremo proti njemu ukrepati sami, pač pa moramo informacije in prijavo posredovati pristojnim inšpekcijskim službam, ki pa se zaradi deljenih pristojnosti za takšne in drugačne odpadke velikokrat izgovarajo druga na drugo,« ugotavlja tudi sedanji rajonski policist za območje Ceste dveh cesarjev.

(Vir: <http://eko.dnevnik.si/sl/Kam+s+smetmi/857/Pri+cesarjih+%C4%8Drna+deponija+in+nih%C4%8De+odgovoren>)

- a) V čem se je v opisanem primeru pokazala neodgovornost pristojnih inšpekcijskih služb?
Odgovor napiši na črto.
-

- b) Zakaj so divja odlagališča smeti še posebno nevarna?
Odgovor napiši na črto.
-

	2
--	---

SKUPNO ŠTEVilo TOČK:

	50
--	----